

Kıbrıs'ın kuzeyinde
İnsan Ticaretiyle Mücadele İzleme Raporu
2023

Hazırlayan

Deniz Altıok – Fezile Osum

Katkıda Bulunanlar

Ali Dayıoğlu - **Editör**

Yağmur İzcan - **Hukuki Görüş**

Yayınlayan

İnsan Hakları Platformu

Birinci Baskı

Aralık 2024, Lefkoşa

Tasarım

Cypdes Factory Advertising

📍 **Ahmet Sadık Sokak, Temel 1 Apt. No 6, Köşklüçiftlik, Lefkoşa**

✉ **insanhaklariplatformu@gmail.com**

f **ihp.hrp** @ **ihp.hrp** 🐦 **ihp_hrp**

Bu yayın Avrupa Birliği tarafından finanse edilmiştir. İçerik tamamıyla İnsan Hakları Platformu'nun sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

**İnsan
Hakları
Platformu**
Human Rights Platform

İÇİNDEKİLER

Yönetici Özeti	1
Giriş	2
Metodoloji	2
Bağlam / Arka Plan	4
2022 ve 2023 Yılı Bulgularının Karşılaştırmalı Analizi	6
2023 Yılında İnsan Hakları İhlalleri	8
Ev İçi Emek Sömürüsü Tematik Analizi (2023)	9
Sonuç ve Tavsiyeler	11

YÖNETİCİ ÖZETİ

Kıbrıs'ın kuzeyindeki yerel makamlar, 2023 yılı süresince insan ticareti vakalarını kovuşturma, insan ticaretiyle mücadele etme veya mağdurları koruma üzerine bir politikayı yürürlüğe geçirme konusunda isteksiz davranmışlardır. Kıbrıs'ın kuzeyindeki yerel 'yasalar', Avrupa'daki ve uluslararası alandaki yasal standartların gerisinde kalmıştır. Palermo Protokolü¹ 2018 yılında Parlamento tarafından kabul edilmesine rağmen, yerel yasal çerçevede insan ticaretinin ağırlaştırılmış koşullara ve caydırıcı cezalara tabi bir suç olarak tanımlanması dışında, Protokol'de belirtilen mağdurların tespitine, yardım almalarına ve korunmalarına yönelik yasal düzenlemeler hayata geçirilmemiştir. Yerel makamlar, insan ticareti mağdurları için herhangi bir destekleyici ve/veya koruyucu 'idari mekanizma' uygulamamaktadırlar. Bu nedenle, Avrupa Birliği (AB) tarafından finanse edilen İnsan Hakları Platformu projesi kapsamında insan ticaretiyle mücadele için oluşturulan ihbar hattı ve mağdurlara hukuki destek sağlayan tek sivil toplum örgütü olan İnsan Hakları Platformu, mağdurların güvenliğinin sağlanmasını önemli bir mesele olarak tanımlamıştır. Ayrıca, mağdurlar için herhangi bir geçici veya kalıcı göçmenlik statüsü verilmediği gibi, yargı süreçleri sırasında mağdurların kimliklerini koruyacak yasal düzenlemeler mevcut değildir. Ayrıca mağdurların kimlikleri yerel medya kanallarında sıklıkla açıklanmaktadır.

Yerel makamlara, tespit edilen insan ticareti mağdurlarının sayıları, yaşları ve uyrukları, onlarla ilgili soruşturma ve kovuşturma sayısı ve eğer varsa yerel makamların insan ticaretiyle mücadele politikaları gibi konularda bilgi edinmek amacıyla toplam 11 dilekçe sunulmuştur. Bunlardan sadece 2'si yanıtlanırken, verilen yanıtlarda kayda değer bir bilgi sunulmamıştır. Yerel makamlar, mağdurlar hakkında veri toplamaya, tutmaya, bu verileri paylaşmaya ya da mağdur tespit prosedürlerini uygulamaya yönelik hiçbir girişimde bulunmamışlardır. Rapora dahil edilebilen tek bilgi, İHP'nin mağdurlara ulaşmak için kurduğu ihbar hattı ve sahada sağladığı ücretsiz adli yardımdan elde edilmiştir.

2023 yılı, mağdurların temel insan hakları ihlallerine maruz kalmaya devam ettikleri bir yıl olmuştur. Bu ihlallerden bazıları zorla çalıştırma, işkence,² kötü muamele ve köleliktir.³ İHP, 2023 yılı boyunca 12'si emek sömürsü, 8'i seks ticareti ve 1'i de çocuk ticareti şüphesi olmak üzere toplam 21 insan ticareti vakası tespit etmiştir. Mağdurların çoğu yasal eksiklikler nedeniyle otoriteler tarafından etkin olarak korunmamış ve destek alamamıştır. 2023 İnsan Ticaretiyle Mücadele İzleme Raporu, özellikle emek sömürsüne ve bu konunun analizine odaklanmıştır. Bu bağlamda raporda, emek sömürsüyle ilgili vakalar detaylandırılmış, bu tür sömürün önlenmesi ve mağdurların korunması için öneriler sunulmuştur.

¹ Palermo Protokolü Aralık 2003 itibarıyla 178 devlet tarafından onaylanmıştır.

² **İşkence:** "İşkence" ifadesiyle, mağdurların insan ticareti sırasında maruz kaldıkları fiziksel ve psikolojik baskı kastedilmektedir. Bu, tacirlerin mağdurları kontrol altında tutmak için uyguladıkları şiddet, tehdit ve zorlamalar şeklinde gerçekleşebilir.

³ **Kölelik:** "Kölelik" ifadesi, mağdurların özgürlüklerinin tamamen ellerinden alındığı, zorla çalıştırıldıkları ve bu süreçte herhangi bir ödeme veya temel insan hakları olmadan çalışmaya zorlandıkları durumu anlatmaktadır. Özellikle borç esareti bağlamında kullanılabilir.

GİRİŞ

Birçok uluslararası ve yerel rapor, Kıbrıs'ın kuzeyinde yapılan insan ticaretini uzun zamandır önemli bir endişe konusu olarak tespit etmektedir. Kıbrıs'ın kuzeyindeki insan ticareti vakaları, İHP'nin kendi verileri ışığında, iki ana şekilde gerçekleşmektedir; seks ticareti ve emek sömürsü. Yasal eksiklikler ve insan tacirlerini cezalandırma konusundaki siyasi iradenin yetersizliği nedeniyle, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Dışişleri Bakanlığı İnsan Ticareti Raporu'nda Kıbrıs'ın kuzeyi 'cezasızlık bölgesi' olarak tanımlanmıştır.⁴ Bölge, Kıbrıs sorunu nedeniyle resmi olarak derecelendirilememiş olsa da, eğer derecelendirilebilseydi en düşük sıralama olan 3. Kademe⁵ yer alacağı belirtilmiştir.⁶ Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri de Yeşil Hat'ta yapılan insan ticaretini birçok kez ele alınması gereken ciddi bir sorun olarak tanımlamıştır.⁷ Bu saptamalardan hareketle, adadaki mevcut bölünmüşlüğü, insan ticaretini çeşitli şekillerde beslediğini ve insan hakları ihlallerinin yanı sıra güvenlik endişelerine de neden olduğunu söylemek mümkündür.

Bu izleme raporu, uluslararası hukuk tarafından belirlenen yükümlülükleri baz alarak yasal çerçeve ile yetkililerin uygulamalarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. 2023 yılı boyunca Kıbrıs'ın kuzeyinde yaşanan insan ticareti vakalarının incelendiği raporda, insan ticaretiyle mücadele çabaları aşağıdaki başlıklar altında ele alınmıştır:

1. 2022 ve 2023 İzleme Sonuçlarının Karşılaştırmalı Analizi,
2. 2023 Yılında Yaşanan İnsan Hakları İhlalleri,
3. Ev İçi Emek Sömürsü Tematik Analizi,
4. Sonuçlar ve Tavsiyeler.

İzleme sürecinde, Palermo Protokolü ve Avrupa İnsan Ticareti Sözleşmesi⁸ gibi uluslararası belgeler temel alınmıştır. Kıbrıs'ın kuzeyi, yukarıda da değinildiği gibi, Palermo Protokolü'nü 2018 yılında kabul etmiştir. Buna karşılık, Avrupa İnsan Ticareti Sözleşmesi Kıbrıs'ın kuzeyi tarafından kabul edilmemiştir ve bu nedenle yerel yasal çerçevenin bir parçası değildir.

METODOLOJİ

Bu izleme raporunun amacı doğrultusunda toplanan bilgiler 2023 yılını kapsamakta olup aşağıdaki kaynaklara dayanmaktadır:

İHBAR HATTINA GELEN ÇAĞRILAR

İhbar hattına yapılan aramalar doğrudan veya potansiyel mağdurlar, yakınları veya tanıdıkları ya da belirli bir yerdeki insan ticareti vakasını bildiren kişiler tarafından isimsiz olarak yapılmıştır. Mağdurların veya potansiyel mağdurların bilgilerinin verilmediği durumlarda insan ticareti vakaları, soruşturma talebinde bulunmak üzere polise bildirilmiştir.

⁸ Avrupa İnsan Ticareti Sözleşmesi Aralık 2023 itibarıyla 48 devlet tarafından onaylanmıştır.

MAĞDURLAR VE POTANSİYEL MAĞDURLARLA YAPILAN GÖRÜŞMELER

İnsan tacirleri tarafından özgürlükleri fiziksel olarak kısıtlanan mağdurlar veya potansiyel mağdurlar ihbar hattına başvurduklarında polis ile işbirliği yapılarak kurtarma operasyonları gerçekleştirilmiştir. Mağdur veya potansiyel mağdurlara doğrudan ulaşılabildiğinde, insan ticareti mağduru olup olmadıklarını tespit etmek için güvenli ve uygun bir iletişim ortamı sağlanmış ve uluslararası standartlar⁹ baz alınarak görüşmeler yapılmıştır. Görüşme sırasında gerekli tüm bilgiler bir tarama formu aracılığıyla toplanmıştır. Bilgiler, gizlilik kurallarına uygun bir şekilde mağdurların rızasına dayalı olarak sadece yasal ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla yetkililerle paylaşılmıştır.

BİLGİ EDİNME DİLEKÇELERİ

Konuyla ilgili bilgi almak amacıyla, 'Bilgi Edinme Hakkı Yasası'na dayanarak Polis, İçişleri Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sosyal Hizmetler Dairesi, Gece Kulüpleri ve Benzeri Eğlence Yerleri Komisyonu ile Muhaceret Dairesi'ne 11 dilekçe sunulmuştur. Bunlardan sadece 2'si yanıtlanırken, verilen yanıtlardan bazıları gerekli bilgileri içermemiş veya sorulara tam olarak yanıt verilmiştir.

İNSAN TİCARETİYLE MÜCADELE 2022 İZLEME RAPORU

2022 ve 2023 bulgularının karşılaştırmalı analizi için İHP'nin 2022 yılında yayınladığı İnsan Ticaretiyle Mücadele 2022 İzleme Raporu'ndan¹⁰ faydalanılmıştır.

PLATFORM EKİBİNİN SAHADAKİ DENEYİMLERİ VE GÖZLEMLERİ

Platform, mağdurlara ücretsiz hukuki yardım, tıbbi ve psikolojik destek sağlamıştır. Bu amaçla İHP ekibi, başta Polis, Muhaceret Dairesi, İçişleri Bakanlığı ve Başsavcılık olmak üzere çeşitli makamlarla temaslarda bulunmuş ve bu kurumların mağdurlara yönelik tutumlarını ve uygulamadaki temel zorlukları gözlemeleme fırsatı bulmuştur.

YETKİLİLER İLE TOPLANTILAR

İHP ekibi, özellikle Polis ve İçişleri Bakanlığı ile mağdurlara destek sağlama konusunda karşılaşılan zorluklar hakkında görüş alışverişinde bulunmak ve kendilerini insan ticareti vakalarındaki eğilimler hakkında bilgilendirmek için çeşitli lobi toplantıları yapmıştır.

BASIN HABERLERİ

İnsan ticareti ile ilgili konularda yerel ve uluslararası basında çıkan haberler incelenmiş ve arşivlenmiştir.

AKADEMİSYENLER VEYA SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ (STÖ'LER) TARAFINDAN YAYIMLANAN ARAŞTIRMA RAPORLARI

Kıbrıs'ta insan ticareti konusunda akademisyenler veya STÖ'ler tarafından hazırlanan ve 2022-2023 yıllarında yayımlanan araştırma raporları ikincil kaynak olarak kullanılmıştır.

⁹ Bu görüşmeler, Birleşmiş Milletler Palermo Protokolü, Avrupa Konseyi İnsan Ticareti ile Mücadele Sözleşmesi ve İnsan Hakları Evrensel Beyannameşi gibi uluslararası insan hakları standartlarına uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

¹⁰ Fezile Osum, İnsan Ticaretiyle Mücadele İzleme Raporu (2022) [https://insanhaklariplatformu.eu/uploads/insan_ticareti_izleme_raporu%20\(2\).pdf](https://insanhaklariplatformu.eu/uploads/insan_ticareti_izleme_raporu%20(2).pdf)

BAĞLAM / ARKA PLAN

SİYASİ VE EKONOMİK İSTİKRARSIZLIKLAR

2023 yılı boyunca Kıbrıs Türk toplumu, yönetim eksikliği, piyasa fiyatlarındaki ani dalgalanmalar ve Türkiye'nin siyasi müdahaleleri gibi ciddi sorunlarla karşılaşmaya devam etmiştir. Barış müzakereleri yapılmamış ve kamuoyu Kıbrıs sorununun çözümüne dair inancını yitirmiştir. İnsan hakları, Kıbrıs Türk toplumunun ve yerel politikacıların öncelikleri arasında yer almamıştır. Ayrımcı ve ırkçı tutumlar toplumda ve basında artış göstermiştir. Mülteciler, göçmenler, insan ticareti mağdurları ve uluslararası öğrenciler, ırkçılığın ve ekonomik sorunların kötü etkilerine maruz kalmışlardır.

EKONOMİK ZORLUKLAR

Kıbrıs'ın kuzeyindeki anapara birimi olan Türk Lirası 2023 yılı boyunca değer kaybetmeye devam etmiş ve Kıbrıs Türk ve Kıbrıs Rum toplumları arasındaki ekonomik eşitsizlikler artmıştır. 2023'ün başında 1 Avro yaklaşık 20 Türk Lirası iken, 2024'te yaklaşık 33 Türk Lirası olmuştur. İstatistik Kurumu tarafından 2023 yılı için toplam enflasyon, geçen yılın oranına kıyasla, %83,63 olarak açıklanmıştır. Gruplarına göre fiyat artışlarından bazıları şunlardır: Gıda ve alkolsüz içecekler %64,35; barınma, su, elektrik, gaz ve diğer yakıtlar %89,45; giyim ve ayakkabı %70,66.¹¹

SİYASİ İSTİKRARSIZLIK

2023 yılı boyunca, hükümet değişiklikleri ve iç çekişmeler devam etmiş ve Kıbrıs'ın kuzeyinde siyasi istikrar açısından zorlu bir dönem yaşanmıştır. Buradaki siyasi yapı yıl boyunca çeşitli değişiklikler ve iç çekişmelerle karşı karşıya kalmıştır. Milletvekilliği ve muhtarlıklar için yapılan ara seçimlerin yanı sıra hükümet kabinesinde önemli değişiklikler yaşanmıştır. Ara seçimlerde çeşitli siyasi partiler ve bağımsız adaylar yarışmış, seçimler sonucunda yeni milletvekilleri göreve başlamıştır. Türkiye'deki seçimlerin etkisiyle Kıbrıs'ın kuzeyi ile Türkiye arasında üst düzey ziyaretler gerçekleştirilmiş, bu da Kıbrıs'ın kuzeyindeki siyasi dinamikleri etkilemiştir. Örneğin, hükümette arda ardına yapılan kabine değişiklikleri karar alma süreçlerinde belirsizlikler yaratmış ve birçok alanda işbirliğini zorlaştırmıştır. Bu durum, sivil toplum örgütlerinin insan haklarının geliştirilmesine yönelik taleplerini iletmek ve hükümet ile sürekli bir diyalog kurmak için uygun bir ortam bulmalarını engellemiştir. Karar alıcı kadroların sıklıkla değişmesi veya pasifleştirilmesi, çeşitli alanlarda devam eden iş birliğine zarar vermiştir. Bu nedenle, Kıbrıs'ın kuzeyindeki siyasi istikrarsızlık, toplumsal gelişim ve demokratik süreçler üzerinde olumsuz etkiler yaratmıştır.

¹¹ İstatistik Kurumu, '2015-100 Temel Yılı Tüketici Fiyatları Endeksinin 2023 Aralık Ayı Sonuçları' (Ocak 2024), erişim: https://istatistik.gov.ct.tr/Portals/39/Basin_Aciklamasi_Aralik_2023_merged_1.pdf

PROTESTOLAR

2023 yılı, Kıbrıs'ın kuzeyinde ifade özgürlüğü ve kadın haklarıyla ilgili birçok protesto ve eylemin gerçekleştiği bir yıl olmuştur. Din İşleri Dairesi Başkanı Ahmet Ünsal'ın kadınlarla ilgili yaptığı açıklamalar çeşitli siyasi partiler ve sivil toplum örgütleri tarafından protesto edilmiştir. Protestolar, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve Kıbrıs'ın kuzeyinin seküler yapısının korunması için toplumu hareketlendirmiştir.¹² Ayrıca, 16 yaşındaki bir lise öğrencisinin öldürülmesi, kadın hakları ve gençlerin güvenliği konusunda büyük bir farkındalık yaratmış ve cinayet düzenlenen yürüyüşlerle protesto edilmiştir.¹³

İfade özgürlüğü konusundaki önemli bir gelişme, Ali Kışmır adında bir gazetecinin 2020 yılında yazdığı bir yazı nedeniyle 10 yıla kadar hapis istemiyle yargılanmasıdır. Bu durum, ifade özgürlüğünü savunan birçok grup ve sivil toplum örgütü tarafından protesto edilmiştir.¹⁴ Lefkoşa'da mahkemeler önünde yapılan eylemler, basın özgürlüğünün korunması ve demokratik hakların savunulması için güçlü bir mesaj vermiştir. Bu protestolar, toplumun çeşitli kesimlerinin taleplerini ve memnuniyetsizliklerini ifade ettiği önemli olaylar olarak dikkat çekmiştir.

ARTAN IRKÇILIK TRENDLERİ

2023 yılında Kıbrıs'ın kuzeyinde ırkçı tutumlardaki artış Gönyeli bölgesinde yaşanan saldırılarla kendini göstermiştir.¹⁵ Bir grup saldırgan, sokakta hedef aldıkları yabancı öğrencilere su fırlatıp hakaret ederek araçla hızla uzaklaşmıştır. Özellikle uluslararası öğrencileri hedef alan bu ırkçı saldırılar, mağdurlarda güvensizlik ve travma yaratmıştır. Mağdurların polise başvurmalarına rağmen yeterli destek alamamaları ve saldırganlara karşı savunmasız bırakılmaları endişe vericidir.

Uluslararası öğrencilerin kurmuş oldukları inisiyatifler, öğrenci birlikleri ve sivil toplum örgütleri, artan ırkçı saldırılarını ve bunları çevreleyen etik olmayan habercilik uygulamalarını kınamış, Polisi ile yerel makamları bu olayları kapsamlı bir şekilde soruşturmaya ve saldırganları yakalamak için acilen harekete geçmeye çağırmıştır. Söz konusu örgütlerin ırkçılığın Kıbrıs Türk toplumunda yeri olmadığını vurgulayan bu açıklamaları, tüm bireylerin etnik kökenleri veya geçmişleri ne olursa olsun anlayış, saygı ve hoşgörü içinde yaşamalarını sağlama çağrısında bulunmuştur.¹⁶

¹² '40 Örgütten Ahmet Ünsal'a ve Kıbrıs Gazetesi'ne Tepki Eylemi' (KIBRIS POSTASI, 26 Ocak 2023) <https://www.kibrispostasi.com/c35-KIBRIS_HABERLERI/n457270-40-orgutten-ahmet-unsala-ve-kibris-gazetesine-teпки-eylemi> erişim 10 Haziran 2024

¹³ 'Zehie Helin Reessur Cinayeti: Helin'in Yakınları Mahkeme Önünde Eylem Düzenledi' (KIBRIS POSTASI, 17 Ağustos 2023) <https://www.kibrispostasi.com/c35-KIBRIS_HABERLERI/n483864-zehie-helin-reessur-cinayeti-helinin-yakinlari-mahkeme-onunde-eylem-duzenledi> erişim 10 Haziran 2024

¹⁴ 'Eylem, Ali Kışmır'ın Davası Başlayana Kadar Sürecek' (Özgür Gazete Kıbrıs, 3 Ekim 2023) <<https://ozgurgazetekibris.com/instagram/124558-eylem-ali-kismirin-davasi-baslayana-kadar-surecek.html>> erişim 15 Haziran 2024

¹⁵ 'İrkçilik Karşıtı Ağ: İrkçi Saldırı ve Etik Olmayan Habercilik Konusunda Endişe İçindeyiz' (Özgür Gazete Kıbrıs, 9 June 2023) <<https://ozgurgazetekibris.com/kibris/116985-irkcilik-karsiti-ag-irkci-saldirilar-ve-etik-olmayan-habercilik-konusunda-endise-icindeyiz.html>> erişim 15 Haziran 2024

¹⁶ Mülteci Hakları Derneği İrkçilik Karşıtı Ağ, Gönyeli Bölgesinde Yaşanan İrkçi Saldırıları Şiddetle Kınıyor. (Haziran 2023) erişim: 07 Haziran.2024 <https://mhdkibris.com/tr/irkcilik-karsiti-ag>

2022 VE 2023 YILI BULGULARININ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Kıbrıs'ın kuzeyinde insan ticareti ile ilgili olarak 2022 ve 2023 yılları boyunca elde edilen veriler insan ticaretiyle mücadelede yaşanan zorlukların büyük ölçüde devam ettiğini göstermektedir. Her iki yılda da yasal bağlamda ciddi iyileşmeler görülmemiş ve mağdurların hak ihlalleri devam etmiştir.

2022 YILI BULGULARI¹⁷

2022 yılında İHP'ye toplam 23 çağrı yapılmıştır. Bu çağrılardan 17'si Nijeryalı, 1'i Kamerunlu, 2'si İranlı, 2'si Kazak ve 1'i de Rus mağdurlardan gelmiştir. Mağdurların tamamı seks ticaretine zorlanmış olup 18'i öğrenci vizesi ile adaya getirilmiştir. Genelev olarak kullanılan gece kulüpleri seks ticareti için önemli mekânlar olmaya devam etmiştir. Ayrıca Nijeryalı genç kadınların ticaretini içeren vakalarda voodoo ritüeli¹⁸ kullanılarak mağdurlar kandırılmış ve fuhuşa zorlanmışlardır. Mağdurlar, özel mülkiyet olan dairelere veya villalara kilitlenerek sürekli kontrol altında tutulmuşlardır.

2022 yılı boyunca yerel makamlar, insan ticareti vakalarını kovuşturmak, mağdurları korumak veya insan ticaretiyle mücadele etmek üzere etkin bir politika hayata geçirme konusunda isteksiz davranmışlardır. İnsan ticaretiyle mücadeleye ilişkin yerel yasal çerçeve, uluslararası ve Avrupa yasal standartlarının gerisinde kalmıştır. Örneğin, ihbar edilen vakaların çoğunda polis, insan ticareti şüphesiyle bağlantılı detaylı soruşturma başlatmamış ve mağdur tespitine yönelik standart prosedürleri uygulamamıştır. Bu durum, uluslararası standartların gerisinde kaldığını göstermektedir. Yerel makamlar, insan ticareti mağdurları için sığınma evleri ve yerel yardım hatları sağlamamakta, herhangi bir destekleyici veya koruyucu idari mekanizma uygulamamaktadırlar. Bu durum, mağdurların resmi olarak tespit edilmediği ve mağdurlar kurtarıldıktan sonra onlara herhangi bir destek veya koruma sağlanmadığı anlamına gelmektedir.

¹⁷ Fezile Osum, İnsan Ticaretiyle Mücadele İzleme Raporu (2022) [https://insanhaklariplatformu.eu/uploads/insan_ticareti_izleme_raporu%20\(2\).pdf](https://insanhaklariplatformu.eu/uploads/insan_ticareti_izleme_raporu%20(2).pdf)

¹⁸ Batı Afrika'da geleneksel bir din olan Voodoo ritüeli (Nijerya'da "juju" olarak bilinir) uzun yıllardır uygulanmaktadır. Bu inançta ruhların veya tanrıların dünyayı yönettiğine ve insanların yaşamlarını etkilediğine inanılır. İnsanları koruyabilirler veya cezalandırabilirler. Voodoo, özellikle göç ve insan ticareti bağlamında önemli bir rol oynamaktadır. Nijerya'da, insan ticareti mağdurları genellikle yolculuk öncesinde Voodoo tapınağında yemin ederler ve bu yemin, borçlarını ödeyene kadar sessiz kalmalarını ve itaat etmelerini sağlar.

2023 YILI BULGULARI

2023 yılı boyunca İHP'ye toplam 21 çağrı yapılmıştır. Bu çağrılardan 12'si emek sömürsü maksatlı insan ticareti, 8'i seks ticareti ve 1'i de çocuk ticaretiyle ilgilidir. Çocuk ticareti vakası, ailesi tarafından uyuşturucu satmaya zorlandığından şüphelenilen bir çocuğu kapsamaktadır. Bu gelen şikayetlerin tümü resmi başvuru ile sonuçlanmamış, ulaşanların bazıları iletişimi kesmiş veya bu iletişim bir şekilde kestirilmiştir. Ayrıca bazı mağdurlar ve hukukçuların mağdur olduğundan şüphelendiği pek çok kişi, telefon üzerinden yasal hakları hakkında bilgi aldıklarında, kendilerine burada kalmaları durumunda koruma veya hak sağlanmayacağını öğrendiklerinde iletişimi kesmişlerdir.

Çağrılar neticesinde adli yardım sağlanan kişi sayısı 5'tir. Bu kişilerin 3'ü kadın, 2'si erkektir. Erkeklerden 2'si de öğrenci izni ile getirilmiş, diğerleri ise ön izin ile adaya getirilmiştir. Bu mağdurların tümü, şikayetlerini dile getirmelerine rağmen yasal eksikliklerden dolayı sorunlarını büyük ölçüde çözememişlerdir.

2023 yılında dikkate değer bir vaka, ev işçisi bir kadının insan taciri nedeniyle muhaceret cezasına girmesidir. Kadın, burada kalmak istediği halde yasal eksikliklerden dolayı söz konusu kadına hiçbir devlet dairesi yardımcı olamamış ve onu kayıt dışı çalıştıran tacir de ceza almamıştır. Bir diğer vaka da ise, işçi taciri yüzünden kaçak duruma düşen bir mağdur polis baskını ile yakalanmış ve tutuklu olduğu süre boyunca söz konusu kişinin mağdur olduğu tespit edilmiştir. Bunun üzerine mağdura mahkeme temsiliyeti sağlanmış ve sanık konumunda olan mağdurun insan ticareti mağduru olarak tespit edildiği mahkemede belirtilmiştir. Bu noktada, yasal kriterlerden bir tanesi olan, kişinin insan ticareti mağduru olduğuna ilişkin "makul şüphe" oluştuğuna dair tespit mahkeme ve/veya polis tarafından yapılması, bunun sonucunda da sanığın muhaceretle alakalı soruşturmasının durdurularak serbest bırakılması talep edilmiştir. Bu talebe rağmen Polis, birçok kez mahkemeye hazırlıksız gelmiş ve insan ticareti olup olmadığına dair savunmanın veya mahkemenin sorularını yanıtlamamıştır. Savcılık da aynı şekilde insan ticaretine dair bir araştırma veya soruşturma yürütülmesi için herhangi bir çaba sarf etmemiştir. Bunun üzerine mahkeme, bahsi geçen tespit mahkemeye yapılabilmesi için duruşma günü vermiştir. Ancak, mağdur, İçişleri Bakanlığı'nın emriyle apar topar deport edilmiş, ilgili şirketle alakalı insan ticareti soruşturması yapılmamış, mağdur deport edildiği için de dosya gündemden kalkmıştır. Tacirler yine cezasız kalmış ve mağdur tazmin edilmemiştir.

Yukarıda da değinildiği gibi, 2022-2023 döneminde insan ticareti mağdurlarının korunması ve desteklenmesi konusunda ciddi eksiklikler yaşanmaya devam etmiştir. Yasal düzenlemelerdeki boşluklar ve yetkililerin yeteri kadar çaba göstermemeleri mağdurların korunamamasına ve insan ticaretiyle etkin bir şekilde mücadele edilememesine yol açmaktadır. Mağdurların güvenliklerinin sağlanması, haklarının korunması ve insan tacirlerinin adalet önüne çıkarılmaları için daha etkin ve kapsamlı yasal düzenlemelere ve uygulamalara ihtiyaç duyulmaktadır.

2023 YILINDAKİ İNSAN HAKLARI İHLALLERİ

Rapor kapsamında izleme, İHP'nin İhbar Hattı'na gelen çağrılar ve yapılan görüşmeler sonucunda tespit edilen bazı önemli vaka örnekleri ile başlamakta ve belgelenen vakalardaki verilerin analizleri ile devam etmektedir. Yukarıda da değinildiği gibi, 2023 yılı içerisinde toplam 21 insan ticareti çağrısı ulaşılmış olup, bu çağrılar arasında 12'si emek sömürsü, 8'i seks ticareti ve 1'i de çocuk ticareti ile ilgilidir.

Platform'a gelen vakalardan biri olan 50 yaşındaki bir kadın, iş bulma umuduyla Kıbrıs'ın kuzeyine gelmiş ve ev işçisi olarak çalışmaya başlamıştır. İşveren kadının pasaportuna el koymuş, maaş ödemesi ve onu sürekli deport edilmekle tehdit etmiştir. Kadın, işverenin fiziksel ve psikolojik baskısı altında çalışmak zorunda kalmıştır, ancak yasal eksiklikler nedeniyle devlet kurumları yardımcı olmamış ve işveren cezasız kalmıştır.

İHP'ye ulaşan ikinci vaka Pakistan vatandaşı 35 yaşındaki bir erkekle ilgilidir. Söz konusu kişi iş bulmak amacıyla Kıbrıs'ın kuzeyine gelmiş ve işe başlamak için bir yakınına para ödemiştir. Düşük bir ücretle günde 10-11 saat çalışmak zorunda kalan söz konusu kişinin işvereni, sigorta yatırımı için kendisinden para istemiş, bu parayı ödeyememesi üzerine de kendisini işten çıkarmıştır. Söz konusu kişinin çalışma izni sona erince de ilgili kişi kaçak durumuna düşmüş ve tutuklanmıştır.

Bir diğer vakada ise Kamerun vatandaşı 40 yaşındaki bir erkek iş bulma umuduyla Kıbrıs'ın kuzeyine gelmiş ve restoran işçisi olarak çalışmak üzere işvereniyle anlaşmıştır. Ancak söz konusu kişi restoranda söz verilen iş dışında işler yapmak zorunda bırakılmış, haftada yedi gün 13 saat çalıştırılmış ve asgari ücretin altında ödeme almıştır.

İHP'ye ulaşan dördüncü vaka, para kazanma umuduyla Kıbrıs'ın kuzeyine öğrenci vizesi ile gelen Nijerya vatandaşı 28 yaşındaki bir kadınla ilgilidir. Kıbrıs'a geldikten sonra kadının pasaportuna kendisini buraya getiren kişi tarafından el konulmuş ve kadın zorla seks işçiliğine zorlanmıştır. Fiziksel şiddet tehditleri altında tutulan, hareket özgürlüğü kısıtlanan, çalışma süresi boyunca hiç para almayan kadının, kazançları da Nijerya'da kendisine ait olmayan bir hesaba yönlendirilmiştir.

2023 yılında bildirilen ve tek çocuk ticareti olduğundan şüphelenilen vaka ise ailesinin zorlamasıyla uyuşturucu sattığı iddia edilen bir çocuğa aittir. Bu vakaya doğrudan ulaşılamadığı için çocuğun durumu kesin olarak tespit edilememiştir. Bununla birlikte, mahkeme tutanakları incelendiğinde, mahkeme sürecinde insan ticareti bağlamındaki şüphelerin ele alınmadığı ve değerlendirilmediği görülmüştür. Yapılan izleme sonucunda, savcılık ve mahkemenin konuya insan ticareti perspektifinden yaklaşmadığı ve bu konuda şüphe olup olmadığına dair bir değerlendirme veya mağdur tespiti süreci yürütmediği tespit edilmiştir.

2023 yılı boyunca İHP'ye ulaşan vakalar, Kıbrıs'ın kuzeyindeki insan ticareti mağdurlarının karşılaştıkları zorlukları ve yetkililerin bu konuda yeterli adımları atmadıklarını göstermektedir. İHP, bu mağdurlara adli yardım sağlamak ve haklarını savunmaları için gerekli desteği vermeye devam etmektedir. Ancak, yasal düzenlemelerin iyileştirilmesi ve mağdurların korunması için daha etkili politikaların uygulanması gerekmektedir.

EV İÇİ EMEK SÖMÜRÜSÜ TEMATİK ANALİZİ (2023)

2023 yılı boyunca Kıbrıs'ın kuzeyinde yaşanan insan ticareti vakalarının önemli bir kısmı ev içi emek sömürüsü üzerine odaklanmıştır. Bu bölümde, ev içi emek sömürüsü vakalarının detaylı bir incelemesi yapılacak ve karşılaşılan temel sorunlar ve mağdurların yaşadığı hak ihlalleri ele alınacaktır.

İHP'nin gözlemlerine göre, Çalışma Dairesi tarafından yapılan denetimler hiçbir zaman insan ticareti veya istismarını kapsamamaktadır. İnsan tacirlerine direnen ve bir yolunu bulup polise ulaşan kadınlar derhal ülkelerine geri gönderilmektedirler.

Ayrıca, giriş noktalarının hiçbirinde ya da potansiyel insan ticareti mağdurlarının buldukları diğer mekânlarda insan ticareti hakkında bilgilendirme broşürlerinin, kitapçıklarının ya da posterlerinin bulunmadığı gözlemlenmiştir. İnsan ticaretiyle ilgili bilgiler sadece yerel makamlardan alınabildiğinden, yukarıda verilen diğer sorunlarla ilgili olarak daha fazla gözlem sağlanamamaktadır. Yerel makamların, insan ticareti konusunda düzgün ve güncel veri tutmadıkları ya da insan ticaretini mücadele edilmesi gereken ciddi bir mesele olarak görmedikleri veya her iki nedenden dolayı yanıt vermede isteksiz davrandıkları düşünülmektedir.

Emek sömürüsü amacıyla gerçekleşen insan ticareti vakaları genellikle inşaat, tarım, hizmet ve ev işleri sektörlerinde meydana gelmektedir. İnsan tacirlerinin mağdurları kontrol altında tutmak için kullandıkları en yaygın yöntemler; kimlik belgelerine el konulması, yakınlarının tehdit edilmesi veya sınır dışı edilmeleri amacıyla polise ihbarda bulunulması ve borç esaretidir.¹⁹ İşçi ticareti mağdurları çoğunlukla insanlık dışı yaşam koşullarıyla karşı karşıya kalmakta, çok az ücret almakta ya da hiç alamamaktadırlar. İnsan ticareti veya işçi sömürüsü vakalarını tespit etmek amacıyla 2023 yılı içinde toplam kaç denetim yapıldığı Çalışma Dairesi'ne dilekçeler sunularak sorulmuş ancak herhangi bir yanıt alınamamıştır.

Ev içi emek sömürüsüne gelince, bu sömürü biçimi işverenlerin ev işçilerini 'yasa' dışı ve insanlık dışı koşullarda çalıştırmaları ve işçilerin haklarını ihlal etmeleri olarak tanımlanabilir. 2023'te Kıbrıs'ın kuzeyinde bu tür vakaların sayısında artış gözlemlenmiştir. İHP'ye 2023 yılı içerisinde ulaşan 21 insan ticareti çağrısının 12'si ev içi emek sömürüsü ile ilgilidir.

Türkmenistanlı 50 yaşındaki kadın, Eylül 2018'de iş bulma umuduyla Kıbrıs'ın kuzeyine gelmiş ve sosyal medya üzerinden bir işveren bulmuştur. Ev işçisi olarak çalışmaya başlayan kadın, işveren tarafından pasaportuna el konularak fiziksel ve psikolojik baskı altında tutulmuştur. Kendisi ve kızı, maaşlarını alamamış, altın takıları da işveren tarafından alınmıştır. Çalışma izni çıkarılmadığı için kaçak duruma düşen kadın, sürekli deport edilmekle tehdit edilmiştir. İşveren, gizli kameralar ve ses kayıtları kullanarak kadını kontrol altında tutmaya çalışmış, bu süreçte kadının muhaceret cezasına çarptırılmasına rağmen devlet daireleri herhangi bir yardım sağlayamamıştır. Tacir ise bu süreçte cezasız kalmıştır.

Bu vaka, ev içi emek sömürüsünün ve insan ticaretinin ne kadar derin ve sistematik bir problem olduğunu göstermektedir. Kadının gece gündüz çalıştırılması, maruz kaldığı tehditler ve pasaportuna el konulması gibi ihlaller, mağdurun tamamen güvencesiz bir duruma düşmesine neden olmuştur. Kadın, herhangi bir koruyucu yasal düzenleme veya devlet desteği olmadan, bir anlamda modern kölelik koşullarında yaşamaya zorlanmıştır.

¹⁹ **Borç Esareti:** Mağdurun iş bulabilmek için borçlandırılması ve bu borcu ödeyene kadar zorla çalıştırılmasıdır. Bu borç, yüksek faiz oranları ve çeşitli masraflar eklenerek sürekli arttırılır. Bu şekilde mağdurun borcunu ödemesi neredeyse imkansız hale getirilir. Bu yöntem, mağdurun ekonomik özgürlüğünü kısıtlar ve onu tacirin kontrolü altında tutar.

Ev içi emek sömürsüne ilişkin bu vakalar, işçilerin maruz kaldıkları ağır çalışma koşullarını ve hak ihlallerini açıkça gözler önüne sermektedir. Mağdurlar, genellikle işverenleri tarafından pasaportlarına el konularak ve tehdit edilerek kontrol altında tutulmuşlar, uzun saatler düşük ücretlerle çalışmaya zorlanmışlar, bazen de hiç ödeme almamışlardır. Çalışma izinleri olmayan veya iptal edilen işçiler kaçak duruma düşmüşler ve yasal haklarını arayamamışlardır. Bu durum, mağdurların yasal korumadan mahrum kalmalarına ve bu kişilerin haklarını çiğneyen işverenlerin cezalandırılmalarına yol açmaktadır.

Ev içi emek sömürsüne ilişkin analizlerde dikkat çeken bir diğer önemli nokta ise, mağdurların yaşadıkları fiziksel ve psikolojik baskılardır. İşçiler, sürekli olarak işten çıkarılma ve deport edilme tehditleri altında çalışmakta, sağlık hizmetlerine erişimleri kısıtlanmakta ve kötü çalışma koşullarında çalışmaya zorlanmaktadır.

Kadınların özellikle ev içi hizmetlerde çalışmaya zorlandığı ve bu süreçte ciddi hak ihlallerine maruz kaldığı görülmektedir. Kadın ev içi hizmet işçileri, pasaportlarına el konularak ve tehdit edilerek kontrol altında tutulmakta, düşük ücretlerle veya hiç ödeme almadan çalışmaya zorlanmakta ve kötü yaşam koşullarında çalıştırılmaktadırlar. Çalışma izinleri iptal edilen veya olmayan işçiler, yasal koruma ve destekten mahrum kalmakta ve yasal haklarını arayamamaktadırlar. Mağdurların ikamet izinleri çıkartılmadığında, mağdurlar 'yasadışı insan' muamelesi görmekte ve bu durum onları tamamen haklarından mahrum bırakmaktadır. Bu, özellikle adalete erişim haklarının ellerinden alınmasına yol açmaktadır. Ayrıca, mağdurların korunma, tazminat, sağlık ve barınma gibi temel haklarına erişimleri de bulunmamaktadır. Yasal statüleri olmayan bu mağdurlar, herhangi bir hukuki güvenceye sahip olmadıkları için sömürülmekte ve bu durum, sömürü yapanların cezasız kalmalarına neden olmaktadır. Polis ve diğer yetkililerin yetersiz müdahaleleri nedeniyle, sömürü yapan işverenler ve insan tacirleri cezalandırılmamakta ve bu da cezasızlık kültürünü besleyerek sömürüyü teşvik etmektedir. Bu bağlamda mağdurların yasal statülerinin düzenlenmesi insan ticaretiyle mücadelede önemli bir adım olacaktır.

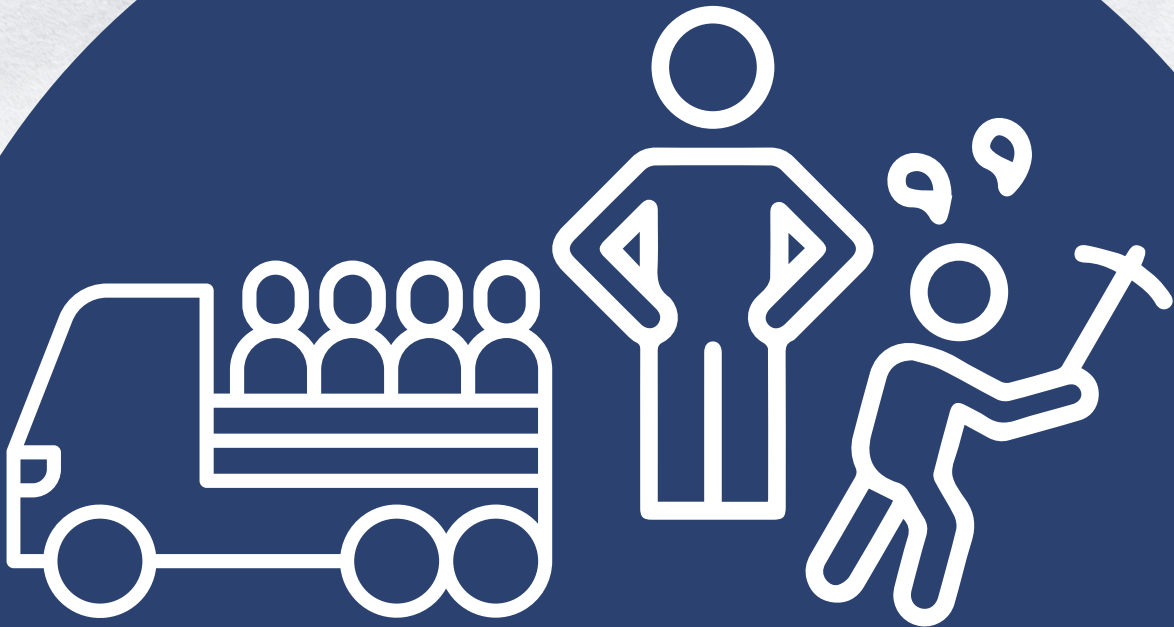
İHP, mağdurlara adli yardım sağlamak ve haklarını savunmaları için gerekli desteği vermektedir. Ancak, yasal düzenlemelerin iyileştirilmesi, mağdurların korunması ve işverenlerin cezasız kalması için daha etkili politikaların uygulanması gerekmektedir. Ev içi emek sömürsüne karşı mücadelede uluslararası standartların ve insan hakları ilkelerinin benimsenmesi, mağdurların korunması ve haklarının savunulması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu tür ihlallerin önlenmesi için toplumun bilinçlendirilmesi ve mağdurların haklarına erişimlerinin sağlanması gerekmektedir.

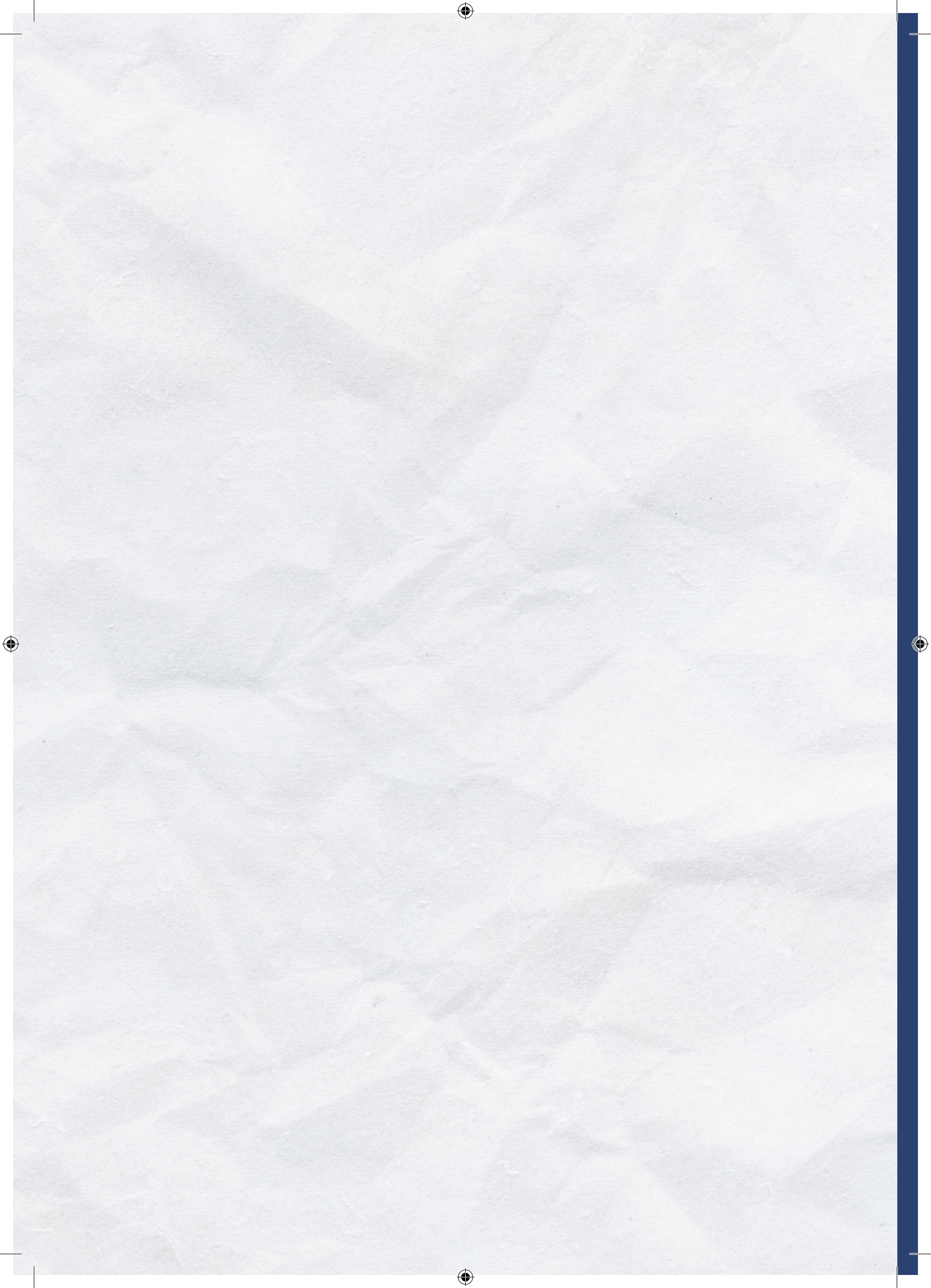
SONUÇ VE TAVSİYELER

Genel olarak Kıbrıs'ın kuzeyinde ev içi emek sömürsüyle mücadele konusunda ciddi eksiklikler ve yetersizlikler devam etmektedir. 2023 yılı boyunca yaşanan vakalar, mevcut yasal ve idari boşlukların mağdurların korunması ve desteklenmesi konusunda büyük engeller yarattığını göstermektedir.

Mağdurların tespit edilmesi, insan ticareti vakalarının soruşturulması ve bu tür vakaların yaşanmasının önlenmesi için yeterli tedbirlerin alınmaması, mağdurların daha da savunmasız hale gelmesine yol açmaktadır. İHP, mağdurlara adli yardım ve destek sağlama konusunda önemli bir rol oynamakta, ancak bu çabalar yasal düzenlemeler ve devlet desteği olmadan yetersiz kalmaktadır. Mağdurlara hiçbir koruma ve destek sağlanmadığı için birçoğu şikâyetlerini ileriye götürmekten çekinmektedir. Bu durum, mağdurların haklarını arama sürecinde korku ve güvensizlik yaşamalarına neden olmakta ve adalete erişimlerini ciddi şekilde engellemektedir. Son olarak, kendilerine sunulan çok sayıda dilekçeye rağmen yetkililer tarafından sağlanan sınırlı veri, ya insan ticaretiyle ilgili veri tutmadıklarını ya da bunları kamuoyuyla paylaşmaya istekli olmadıklarını ortaya koymaktadır. Aşağıda yetkililere yönelik bir dizi tavsiye yer almaktadır:

- Mağdurların tespit edilmesini, korunmasını ve yardım edilmesini sağlayacak kapsamlı bir 'yasa' çıkarılması;
- 'Yabancılar ve Muhaceret Yasası'nda değişiklik yapılarak düzensiz göçmenlerin insan ticareti taramasından geçirilmeden sınır dışı edilmelerinin yasaklanması ve menşe ülkelerine geri gönderilmeleri halinde zulme uğramayacaklarının güvence altına alınması.
- İnsan ticareti mağdurları için bir sığınma evi kurulması;
- İnsan ticaretiyle mücadele konusunda uzmanlaşmış bir birimin polis teşkilatında oluşturulması;
- Hem reaktif hem de proaktif insan ticareti soruşturma yöntemleri, insan ticareti ve mağdur merkezli yaklaşım konularında Polis'in eğitilmesi.

📍 **Ahmet Sadık Sokak, Temel 1 Apt. No 6, Köşklüçiftlik, Lefkoşa**

✉ **insanhaklariplatformu@gmail.com**

🌐 **ihp.hrp** 📷 **ihp.hrp** 🐦 **ihp_hrp**

Bu yayın Avrupa Birliği tarafından finanse edilmiştir. İçerik tamamıyla İnsan Hakları Platformu'nun sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

•••••
**İnsan
Hakları
Platformu**
Human Rights Platform